

CUPRINS

- F** ❖
- Fabulație / 13
Confabulație / 13
Facilitare / 14
Facilitare socială / 14
Fair-play / 16
Familie / 17
Familie
dezorganizată / 19
Psihoterapie
familială / 20
Test de desen al
familiei / 20
Fanfaron / 22
Fantezie / 22
Fantezist (despre
oameni) / 22
Fariseu / 27
Fascinație / 28
Favoare / 29
Favoritism / 30
Fățârnicie / 31
Feedback / 33
Biofeedback / 34
Fenotip / 35
Fermitate / 36
Ferocitate / 38
Fervoare / 39
Ficțiune / 40
Ficționalism / 40
Fidelitate / 41
Filfizion / 46
Filogeneză/
Filogenie / 47
Fizionomie / 47
- Fizionomie
morală / 49
Fiziognomie / 49
Flatare / 53
Flegmatic / 54
Fler / 55
Flirt / 56
Fraier / 58
Franchete / 59
Frenezie / 60
Frenologie / 61
Frică / 63
Frigiditate / 69
Frivolitate / 70
Frustrare / 71
Fudulie / 77
Fugă / 77
Fugă psihogenă / 78
Dromomanie / 79
Vagabondaj / 79
Fugă de idei / 79
Fugă de realitate / 79
Fugă la copii și
adolescenți / 79
Fugă de la
școală / 80
Furie / 81
Furii / 81
- G** ❖
- Galanterie / 85
Gâdilă / 86
Gândire / 86
Geamăt / 95
Gelozie / 96
- Generozitate / 100
Gentilețe / 102
Gest / 103
Ghinion / 105
Gingășie / 107
Glumă / 108
Grație / 110
Gravitate / 112
Greață / 113
Greșos / 113
Greață
existențială / 113
Grijă / 113
Grimasă / 116
Groază / 117
Grosolânie / 119
Guraliv / 120
- H** ❖
- Halucinație / 121
Halucinație
psihică / 122
Halucinoză / 122
Halucinogene / 122
Handicapat / 123
Auto-handicapare / 125
Hărțuială / 125
Hidos / 126
Hipnoză / 127
Hipnoterapie / 129
Hipnopedie / 129
Autohipnoză / 130
Hippy / 130
Hobby / 131
Homeostazie / 132

Hotărâre / 133
Hoție / 138
Cleptomanie / 139
Huliganism / 139

I❖

Iatrogenie / 141
Identitate / 142
Idiografic / 146
Idioție / 147
Idiot savant / 148
Igienă mintală / 149
Ignoranță / 150
Iluminare / 155
Imaginație / 156
Imaturitate / 165
Imbecilitate / 167
Imbold / 168
Imitație / 169
Imoralitate / 174
Imoralism / 175
Impertinență / 176
Impostor / 177
Impotență / 178
Imprinting / 180
Improvizatie / 181
Imprudență / 182
Impuls / 184
Impulsivitate / 184
Inactivitate / 187
Inadaptare / 189
*Inadaptare
școlară* / 190
Incapacitate / 191
Incest / 192
Incoerență / 195
Incompetență / 195
Inconștient / 197
*Inconștient
colectiv* / 199
Incubație / 202
Indecență / 203
Indiferență / 204
Indignare / 207

Indiscreție / 208
Indispoziție
(psihică) / 209
Individ / 210
Individualism / 212
Indolență / 216
Indulgență / 217
Inepție / 219
Infantil / 220
Infantilism / 220
Infatare / 221
Inferioritate
(sentiment de) / 222
Infidelitate / 226
Infirmitate / 227
*Infirmitate motorie
cerebrală* / 229
Ingeniozitate / 229
Ingenuitate / 230
Ingratitudine / 230
Inhibiție / 232
Inițiativă / 235
Injurie / 237
Inocență / 238
Insinuare / 240
Insistență / 240
Insolență / 242
Insomnie / 242
Inspirație / 244
Insucces / 247
Insultă / 249
Integritate / 250
Intenție / 252
Interdicție / 256
Interogație / 257
Interes / 258
Intimidare / 263
Intoleranță / 264
Intransigență / 267
Intrigă / 268
Intrinsec / 269
Introspecție / 270
Introspecționism / 273
Introversiune / 274

Invectivă / 277
Ipocrizie / 278
Ipohondrie / 280
Irascibilitate / 281
Responsabilitate / 282
Iscușință / 284
Ispită / 285
Isterie / 286
Istețime / 289

Î❖

Îmbărbătare / 290
Împăcare / 291
Încântare / 292
Încăpățănare / 293
Încercare / 295
*Încercare și
eroare* / 295
*Încercare
profesională* / 296
Închipuire / 296
Înclinație / 298
Încordare / 299
Încurajare / 301
Îndărătnicie / 302
Îndemânare / 303
Îndemn / 304
Înduioșare / 305
Înflăcărare / 306
Înfruntare / 307
Înfumurare / 308
Îngăduință / 310
Îngâmfare / 311
Îngrijorare / 314
Înjosire / 315
Înspăimântare / 317
Însușire psihică / 318
Întrajutorare / 319
Întrecere / 320
Întristare / 321
Înțelegere / 322
Înverșunare / 328
Învinuire / 329
Autoînvinuire / 330

J ❖
Jale / 330
Jenă / 331
Josnicie / 332
Jovialitate / 333
Juvenil / 334
 Juventologia / 334
 Juvento
 psihiatRIA / 334
Jubilare / 335
Jurământ / 335

L ❖
Labilitate / 337
Laconic / 338
Lapidar / 339
Lapsus / 340
Lascivitate / 341
Lașitate / 341
Latență (timp de ~) / 344
Lateralitate / 345
Lăcomie / 346
Lehamite / 348
Lene / 349
Lentoare / 352
Lesbianism / 353
Libido / 354
Lichelism / 355
Limbaj / 356
Limbă / 361
Liniște (psihică) / 365
Locul controlului / 366
Logoree / 367
Loialitate / 368
Luciditate / 372
Ludic / 374
 Ludoterapie / 375
Luptă / 375

M ❖
Manie / 378
Manipulare / 379

Marginalitate / 381
Masochism / 382
Masturbare / 383
Măgulire / 384
Mărturisire / 385
Mândrie / 386
Mângâiere / 388
Mânie / 388
Meditație / 391
Melancolie / 392
 Melancolic / 393
Merit / 396
 Meritocrație / 396
Milă / 398
Mirare / 400
Misoginie / 402
Mită / 403
Mitomanie / 403
Mizantropie / 404
Moderație / 405
Modestie / 406
Monotonie / 409
Motiv / 410
Motivație / 411
Mulțumire / 415
Muncă / 417
Muștrare / 420

N ❖
Naivitate / 421
Negativism / 422
Neglijență / 423
Negociere / 424
Noblețe / 426
Nostalgie / 426

O ❖
Obicei / 428
Obişnuință / 428
Oboseală / 429
Obrăznicie / 431
Obsesie / 431
Observație / 433

Ofensă / 433
Onoare / 434
Onestitate / 435
Optimism / 436
Ordin / 438
Orgoliu / 439
Originalitate / 440

P ❖
Panică / 442
Paranoia / 443
Pedeapsă / 444
Perfidie / 445
Perseverență / 446
 Perseverare / 446
Persuasiune / 447
Pesimism / 449
Plăcere / 451
Plictiseală / 152
Poftă / 454
Politețe / 454
Popularitate / 455
Prejudecată / 456
Prietenie / 457
Primejdie / 460
Prioritate / 461
Pripeală / 461
Prolix / 462
Prostie / 462
Provocare / 464
Prudență / 465
Psihic / 466
Pubertate / 467
Pudoare / 468
Puerilism / 468

R ❖
Răbdare / 469
Răz bunare / 470
Respect / 472
Responsabilitate / 473
Risc / 475
Ritm / 476
Rușine / 477

S ❖

Sadism / **478**
Sagacitate / **478**
Sangvin / **478**
Sedentarism / **479**
Senilitate / **479**
Sentențios / **480**
Simpatie / **480**
Sinceritate / **481**
Sindromul
 Stockholm / **483**
Sobrietate / **484**
Speranță / **484**
Suspiciune / **486**

T ❖

Tact / **487**
Teamă / **488**
Temperament / **489**
Timiditate / **490**
Tiranie / **490**
Tradiție / **491**
Trădare / **492**
Tristețe / **492**
Trufie / **495**

U ❖

Ură / **495**
Umilință / **496**
Umor / **497**

V ❖

Vanitate / **498**
Viciu / **498**
Viclenie / **499**
Viziune / **500**

Z ❖

Zâmbet / **501**
Zvon / **502**

FABULAȚIE (*lat. fabula* – născocire, poveste; *fr. fabulation*) – plăsmuire, povestire alegorică; construcție fictivă, onirică. **P. ext.:** minciună, mitomanie. * Construcție și istorisire a unor fapte, întâmplări imaginare, fantastice și extraordinare, prezentate ca fiind reale, fără intenția deliberată de a spune neadevăruri. Invenția ideatică în fabulație este obișnuit cantonată la suprafața experienței personale și cotidiene, angajându-l pe subiectul fabulator, indiferent dacă acesta crede sau nu în spusese sale. Prin conținut și mod de desfășurare, fabulația este în contrast cu imaginația activă.

Conținutul relatării poate fi: **a)** ancorat în realitate, în situații sau evenimente perfect posibile, sistematic construite și coerent desfășurate, a cărui veridicitate apare a fi neîndoielnică și căruia i se dă pe deplin crezare sau **b)** este fantasmagoric, neverosimil, rod al unei imaginații deviate, dispus pe coordonate spațio-temporale ireale, bizare, lipsite de autenticitate. Cel mai adesea, conținutul fabulației este o țesătură de fapte și întâmplări în care se îmbină neprevăzutul realul cu elemente ce țin de capacitățile de fantazare ale subiectului; în copilărie, fabulația este frecventă și normală. La vârstele mici ale copilăriei, realitatea se confundă cu ficțiunea. Copiii preșcolari fabulează sub influența povestirilor ascultate, a imaginilor ce li s-au prezentat sau a evenimentelor la care nemișlocit au participat și care au acționat puternic asupra imaginației lor. Invențiile cuprind exagerări, denaturări, minimalizări, deformări ale adevărului. („Ileana are un cățel de pluș cât un elefant de mare”). La puberi și la adolescenți, fabulația este influențată de lecturile parcurse, de filmele vizionate, care le-au „aprinș” imaginația, transpunându-i, în plan mintal, în miezul unor evenimente pline de eroism, de exotism, de afirmare a binelui. Subiecții adolescenți sunt conștienți de irealitatea relatărilor lor, de faptul că totul este o poveste născocită, că fabulează. Invenția fabulatorie nu trebuie confundată cu minciuna – construcție neadevărată, „rea”, ce urmărește, fie realizarea indemnă a unor scopuri (răzbușunare pe cineva, denigrarea cuiva sau obținerea unor bunuri, a unor avantaje), fie autoapărarea, ascunderea a ceva ce blamabil s-a produs. Când, în activitățile de învățământ, instruitul fabulează (când „bate câmpii”), educatorul îi atrage atenția desemnând, totodată, modalitățile de corecție pentru ajungerea la adevăr, fără a-l pedepsi sau incrimina drept mincinos. Fabulația creatoare este prezentă în toate formele de creație artistică, îndeosebi în creația literară. Masiv folosită în literatura de anticipație. *U. Șchiopu* distinge și construcții de fabulație ce se produc din dorința de a se reconstitui realitatea în termeni mai interesanți, mai vii și mai dinamici (mitomania conștientă a creațiilor), conlocutorii fiind însă avizați de procedurile folosite. În fabulația patologică, subiectul nu este conștient de faptul că este fabulator fiind convins de adevărul și realitatea celor istorisite. Producțiile lui imaginare sunt considerate fără rezerve drept amintiri autentice, cu adevărat trăite. Fabulația patologică este întâlnită în stări de tipul „delirului de memorie”, în accesele maniacale, în delirurile cronice de imaginație.

CONFABULAȚIE – varietate particulară a fabulației ce se produce în cadrul unui dialog real sau imaginar cu o altă persoană sau cu sine însuși. Constă în „suplinirea” unui deficit mnezic (confuzie, *sindrom Korsakoff*, presbiofrenie) în reproducerea de către subiectul bolnav a unor evenimente imaginare pe care în realitate nu le-a trăit dar

este convins că ele sunt în totalitate adevărate. Pentru *Pick*, confabulația este „umplerea” unei lacune mnezice prin invenții imaginare despre trecut. Metaforic, *C. Gorgos* consideră confabulația un fel de reconstruire arheologică mintală. Confabulația, tulburare inconstientă, se deosebește de mitomanie care, cel puțin în etapele inițiale, este conștientă, având drept scop crearea unei imagini despre sine superioare prin născociri deliberate, prin minciuni adeseori „gogonate”, în *sindromul Korsakoff*, confabulația apare ca o modalitate de apărare față de amnezia anterogradă cauzată de consumul excesiv de alcool.

- Fabulația este constituită din invenții mai mult sau mai puțin personale și rămâne la suprafața experienței personale și cotidiene. (*Young, A.*)
- Copilul efectuează construcții imaginare sub influența cărților și a filmelor pe care le vede, el fiind conștient că fabulează. (*Turcu, A. și F.*)
- Fabulația este o construcție a dorinței de a găsi mijloace de înfrumusețare a vieții și de dezamorsare a binelui de anxietăți și de neliniști. (*Șchiopu, U.*)
- Fabulația e deformația profesională a oricărui ziarist. (*Popescu, Cr.*)

FACILITARE (lat. *facilitas*; fr. *facilité*) **FACIL** (fr. *facile*) – ușor, lesnicios, simplu, superficial, comod; care implică un efort minim; ceva care poate fi efectuat fără greutate (manipularea unui obiect, lecturarea și învățarea unui text); stil de viață relaxat, lipsit de griji. Peiorativ: ceva efectuat fără exigență, fără responsabilitate. *Ant.*: perturbare, frânare, inhibare. * Acțiune înlesnită, ușurată de intervenția unei stimulări, care o face mai eficientă, mai productivă. Înlesnirea, potrivit lui *H. Pieron*, se produce prin prezența, anterioară sau simultană, fie a unui singur sau a mai multor alți stimuli (care nu au în mod necesar aceeași natură sau origine cu stimulul de bază), fie a unor condiții particulare numite facilitatoare. În neurofiziologie, facilitarea este dovedită de *efectul Bahnung* (producerea unui răspuns mai intens la un stimul-test al unui punct cortical, când stimularea este precedată de una condiționată). Efectul presupune o influențare între două puncte corticale întrucât stimularea unuia permite declanșarea răspunsului altui punct (*P. Popescu-Neveanu*). În psihofiziologie, facilitarea se manifestă prin creșterea sau extensiunea răspunsului, scurtarea timpului de reacție, scăderea pragurilor perceptive. Activitatea psihică este facilitată de o serie de factori cum sunt deprinderile și obișnuințele, aptitudinile, motivația, vigilitatea, atenția, voința care ușurează obținerea unor rezultate superioare în unele acțiuni util-productive. Facilitarea condiționează exactitatea și promptitudinea percepțiilor, encodarea, stocarea și fidelitatea reproducerilor mnezice, ușurează înțelegerea și rezolvarea problemelor, finalmente înlesnește adaptarea corectă la realitate. *T. Ribot* susținea că afectele facilitează asociațiile de idei, care corespund favorabil proceselor gândirii. Crearea unei atmosfere de colaborare, întrajutorare și armonie între membrii unui grup de muncă dintr-o organizație facilitează îndeplinirea obiectivelor acesteia.

FACILITARE SOCIALĂ – termen introdus în psihologie de *Floyd H. Allport* (1924) pentru desemnarea situațiilor în care activitățile sunt mai performante atunci

când sunt efectuate în grup. Ideea unui astfel de fenomen fusese avansată de *N. Triplett* (1898) care observase că cicliștii obțineau rezultate mai bune atunci când concureau în grup decât atunci când rula individual contra cronometru. Corect, fenomenul fusese explicat drept un efect al emulației, al interacțiunii în care indivizii încearcă să se întrecă între ei, autodepășindu-se. Îmbunătățirea performanțelor personale, afirma *Triplett*, este datorată „dinamogeniei prin „instinctul competitiv”. Prezența altora ne influențează comportamentul, în bine sau în rău. Facilitarea socială se referă la creșterea performanțelor unui individ sau a unui grup atunci când activitatea acestora se desfășoară în prezența unor spectatori pasivi (efect de audiență) sau a persoanelor care îndeplinesc aceeași sarcină (efect de coacțiune). *R.B. Zajonc* susține că audiența și coacțiunea sporesc activitatea fiziologică și motivația individului și prin aceasta favorizează ameliorarea performanțelor. Aceeași explicație fusese dată și de *W. Moede* care constatare creșterea contracției musculare (dinamometrie palmară) atunci când în laborator intra întâmplător o persoană străină. În școală, copiii de 12-14 ani obțineau la probele dinamometrice rezultate mai bune atunci când „se produceau” în fața clasei. Când subiecții-copii aveau forțe relativ egale rezultatele erau mai bune în situațiile de competiție. *Phillipe Besnard* nuanțează: în prezența altora, răspunsul performanței este superior atunci când sarcinile sunt simple, bine învățate (se produce facilitarea); în cazul sarcinilor noi, complexe sau dificile, prezența altora poate să deranjeze acțiunea provocând un răspuns negativ, inhibitor. În general, crește viteza execuției și în mai mică măsură acuratețea cu care sarcina este îndeplinită. Prezența altora, susține *N. Baron* (1986), distrage atenția executaților, ceea ce produce o supraîncărcare mentală ce are drept urmare o con-centrare mai puțin stabilă și puternică. Performanțele cresc atunci când oamenii cred că se află în competiție cu cineva, chiar în absența unui premiu. Se obține facilitare socială, afirmă cu oarecare ironie *G. Butler*, chiar și atunci când un student află la telefon că un coleg rival învață „pe rupe” pentru examen. În condiții de competiție, important este ce reprezintă „spectatorii” pentru individ și nu atât prezența lor (*N.B. Cottrell*). *F.H. Allport* a experimentat riguros felul cum se prezintă performanțele atunci când se lucrează individual (în încăperi separate) sau colectiv (când subiecții lucrează la aceeași masă, unii în prezența altora). În situația colectivă se lucrează mai repede și mai bine, relațiile interpersonale și grupale având un efect energizant asupra tuturor proceselor desfășurate în comun. Facilitarea socială exercită o influență tonifiantă, pozitivă asupra indivizilor ușurând drumul spre performanță, având drept mecanism obținerea unei imagini a performanței celorlalți și prin aceasta a unui cadru de referință pentru performanța proprie. Condiția de grup, conchide *P. Golu*, determină o mai activă mobilizare a resurselor personale.

- Facilul este lipsit de elevație, îngust, expresia unui geniu superficial. (*Goncourt, E. și J.*)
- Facilitatea excesivă e semnul deșertăciunii, dacă nu al nulității. (*Ralea, M.*)
- Sunt facile problemele care, prin natura lor, pot fi înțelese în termeni comuni și care pot fi comunicate pe înțelesul tuturor. (*Cioran, E.*)
- Facilitare socială: motivația ta de a studia pentru un examen poate crește dacă, telefonându-i unui coleg, afli că deja el învață „pe rupe”. (*Butler, G.*)

FAIR-PLAY – joc cinstit, sportivitate, purtare corectă; generozitate, toleranță, franchețe; virtute morală. Cuvânt englezesc; termenul, apărut inițial în sport, a cunoscut o extindere rapidă în numeroase alte domenii ale vieții sociale, îndeosebi în cele în care relațiile interumane implică, într-o anumită măsură, întrecere, competitivitate, rivalitate. **Ant.:** comportare „urâtă”, neloyală, antisocială, imorală; lipsă de generozitate; conduită fără opreliști, nedemnă, violentă în relațiile cu alții. * Componentă dezirabilă a relațiilor reciproce dintre oameni. Spirit psihomoral pozitiv generat de acceptarea loială a regulilor unei activități. Atitudine de conștientizare a valorii celor din jur. Comportament plin de considerație față de oameni, față de sine, implicând onestitate, altruism, empatie, realism, înțelegere, dominat de cerința biblică: așa cum te respecti pe tine, să-i respecti și pe cei de lângă tine. Predilect, fair-play-ul este analizat în sportul de performanță; i se disting următoarele caracteristici psihice și psihosociale: îndeplinirea totală a normelor și cerințelor impuse de regulamentele specifice fiecărei ramuri sportive; manifestarea unei corectitudini depline în lupta dusă de sportiv pentru întâietate; respectarea adversarilor, recunoașterea sinceră și deschisă a meritelor, calităților și performanțelor acestora; renunțarea la orice avantaj obținut pe nedrept asigurându-se egalitatea de șansă pentru toți participanții la întrecerea sportivă; estomparea invidiei, a dorinței ca celălalt să nu aibă succes; interzicerea totală a tendințelor distructive ale agresivității, a intimidării, subaprecierii și înjosirii concurenților în scopul eliminării acestora din competiție (*M. Epuran*). Fair-play-ul este o conduită și ținută ce generează o stare de spirit tonică, umană, sporind stima de sine, autorespectul ce îndeamnă la rândul său, respectul celorlalți (este profund umană și „elegantă” acordarea de ajutor adversarului accidentat în timpul competiției). Fair-play-ul nu constituie apanajul sportului de performanță; este recunoscut în toate culturile și în quasitotalitatea comunităților. *V. Morar* îi sesizează prezența și în căsătorie, în relațiile de dragoste și prietenie, în afaceri. Manoperele în afaceri nu înseamnă, de regulă, înșelăciune, exterminarea oponentului. Propria conștiință, daimonul interior stopează „pornirea” de a face rău. Psihologic, fair-play-ul reprezintă capacitatea de dirijare conștientă a propriei comportări, a proceselor și stărilor psihice, în acord cu normele sociale, cu cerințele situației, cu condițiile activității. El implică, în mod deosebit, rezistența la frustrare, stăpânirea emoțiilor, posibil justificat apărute, cu abținerea de la externalizarea stărilor afective negative. Spiritul de fair-play al unui individ îți dă încrederea că acesta este cinstit, că te poți baza pe el atunci când se întreprinde ceva în comun. Din perspectiva propriului Eu, fair-play-ul este manifestarea unei atitudini corecte, de a nu minți nici prietenii, nici adversarii, de a fi de bună credință în orice situație. Atitudinea fair-play-ului îți impune să recunoști când oponentul tău a fost mai bun chiar dacă jocul întâmplării ți-a dat ție câștig de cauză. Poate fi și o lecție de modestie; îți arată că există întotdeauna cineva mai bun ca tine (nu poți fi depozitarul tuturor calităților și aptitudinilor umane). Este discutabilă condiția biologică a fair-play-ului. Nu ne naștem cu acest spirit. Cu certitudine, el este rodul influențelor educației, al mediului social, în general.

- Ceea ce nu vreți să vi se facă vouă, să nu o faceți altora. (*Confucius*)
- Faci așa cum ai vrea să ți se facă ție. (*Sf. Augustin*)
- Să nu lovești un om lovit. (*Wilde, O.*)

- Să ne comportăm față de oricine la fel cum am putea, în mod rezonabil, să ne așteptăm ca în împrejurări similare el să se comporte față de noi. (*Westermarck, E.*)
- Fair-play-ul nu înseamnă numai respectarea regulilor de joc, el transcrie atitudinea pe care trebuie să o aibă sportivul: respectul față de adversar și păstrarea integrității fizice și psihice a acestuia. Un sportiv se va comporta în spirit de fair-play atunci când se va gândi și la ceilalți. (Extras din *Declarația Comitetului Internațional pentru FAIR-PLAY*)
- În arena sportivă, partenerii și adversarii devin interlocutori și, în măsura în care se înțeleg, adoptă fair-play-ul, resping agresivitatea oarbă, bătăria, indiferența la durere și umiliința celorlalți. (*Chapuis, R.*)
- Relațiile dintre sportiv și adversarul său oscilează de obicei între adversitate și colaborare în condițiile fair-play-ului. (*Epuran, M.*)
- Fair-play-ul este un act de încredere comună, reunind, fără a distruge, aspirațiile legitime ale indivizilor. (*Horghidan Valentina*)
- Dorința de afirmare a sportivului, nevoia sa de performanță, sentimentul amorului propriu nu-i estompează spiritul de fair-play. (*Popescu, Șt.*)
- Fair-play-ul înseamnă să fii un „bun sportiv”, indiferent dacă ai fost un „bun câștigător” sau un „bun învins”. (*Cristian, I.*)

FAMILIE (lat. *familia*; fr. *familie*) – casă, cămin, neam, rudenie, viață, seminție, stirpe. Formă istorică de microorganizare socială umană. Celulă de bază a societății. Grupare umană universală (*G.P Murdock*). Temelie a societății umane (*H. de Balzac*). Atom al societății civile; cuib al existenței omenestei (*Michelle Perrot*). Formă de comunitate umană întemeiată prin căsătorie (afinitate), legături de sânge (consangvinitate) sau adopție și care reprezintă un singur cămin. Unire durabilă dintre un bărbat și o femeie putând da naștere copiilor în urma legăturii lor (*A. Frederic*). **Fig.:** Grup de oameni puternic coeziv determinat de interese și aspirații comune.

În funcție de mărimea membrilor ce o compun se disting două tipuri de familie: **a)** *nucleară* sau *conjugală* – unitate formată din soți și din copiii lor sau adoptați, dependenți de ei și necăsătoriți și **b)** *extinsă* – comunitate alcătuită din mai multe generații de indivizi legați prin rudenie și care locuiesc într-o singură gospodărie. Sistemul familiei nucleare este generalizat în societățile europene sau de cultură europeană. În prezent, familia nucleară este mai puțin durabilă, comparativ cu trecutul iar forma extinsă este extrem de rară. Familia îndeplinește funcții de mare însemnătate socială: de satisfacție sexuală și de reproducere a speciei umane, de cooperare economică între soți, de educație și socializare a copiilor, de protecție și de solidaritate de grup. În familie se stabilesc „fire invizibile” de adaptare reciprocă între membrii ei, de grijă a unora față de ceilalți, cuprinzând acțiuni energice de apărare a familiei de vicisitudini, de cele mai variate acțiuni ostile îndreptate împotriva ei. (*Cicero* îndemna: *Pro domo tua* – Pentru casa ta). O constantă a familiei este îngrijirea membrilor ei mai slabi sau vulnerabili (copii, bolnavi, bătrâni). Longevitatea e mai mare la oamenii căsătoriți decât la celibatari. Îmbolnăvirile psihice sunt mai frecvente la celibatari și divorțați. Familia promovează norme, reciproc acceptate, tradiții, obiceiuri, valori, modele de comportament și, datorită rudeniei de sânge, stabilește între membrii ei relații